

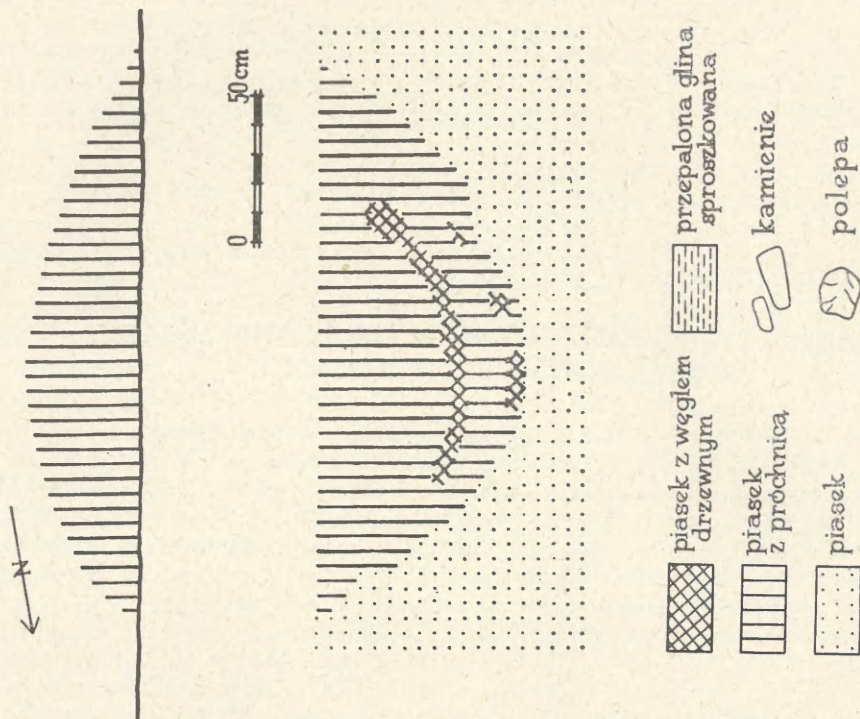
GRZEGORZ DOMAŃSKI

BADANIA WYKOPALISKOWE W JĘDRZYCHOWICACH, POW. ZGORZELEC, W 1964 ROKU

W dniach 1—12 września 1964 roku przeprowadzono wstępne badania wykopaliskowe w Jędrzychowicach, pow. Zgorzelec. Głównym celem prac było zorientowanie się w rozmieszczeniu całego szeregu stanowisk z różnych epok, lokalizowanych na północ od tej miejscowości, a przede wszystkim określenie miejsca występowania obiektów z okresu wpływów rzymskich. Obiekty te były zasygnalizowane występowaniem ceramiki z tego okresu na powierzchni pola. Z miejscowości tej znane są przedmioty pochodzące przypuszczalnie z cmentarzyska, odkryte jeszcze w XVIII w. Niestety nie zlokalizowano dotychczas miejsca ich znalezienia. Pewne dane wskazują, że znajduje się ono koło tzw. „Diabelskiego Kamienia”. Miejsce to jest położone na północ od wsi, w odległości około 300 m na wschód od Nysy Łużyckiej. Jest to grupa skał położona na wzgórzu ponad wysoką terasą Nysy. Między tą grupą skał a korytem rzeki czynne są dwie duże piaskownie eksploatujące piasek na skalę przemysłową. Podczas zakrojonych na niewielką skalę badań oczyszczono profile obu piaskowni o łącznej długości około 600 m oraz wyeksplorowano obiekty bezpośrednio zagrożone. Przeprowadzono także sondáže na znacznej przestrzeni, obejmującej stoki wzgórza i brzegi piaskowni. Wyeksplorowano cztery obiekty: dwie jamy (nr 1 i 2) i palenisko (nr 1) w piaskowni nr 2 (północnej) oraz jedną jamę (nr 3) w piaskowni nr 2.

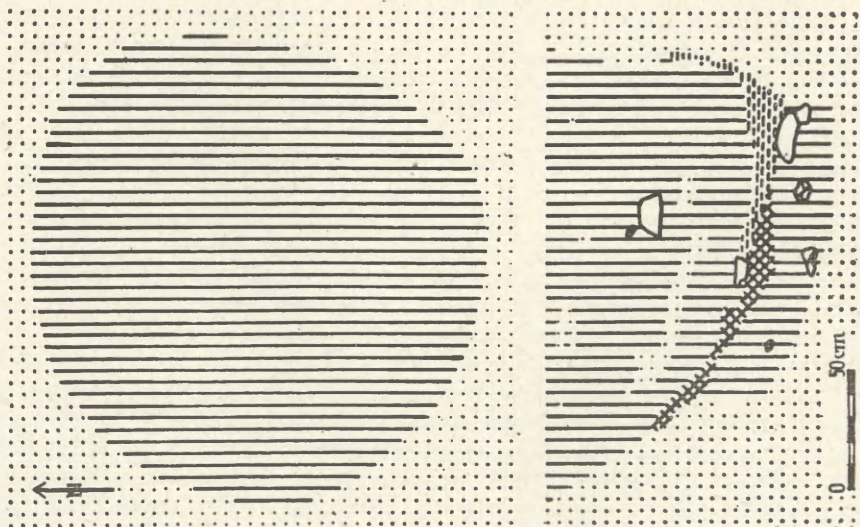
Palenisko 1 — zostało poważnie uszkodzone przez spychacze przygotowujące teren do wybierania piasku. Odkryto jedynie dno jamy paleniska, z którego tylko część wypełniska leżała na swoim pierwotnym miejscu. Jama ta sięgała do głębokości 35 cm od powierzchni warstwy ornej. Wypełnisko jej składało się z piasku przemieszanego z węglem drzewnym, co nadawało mu kolor intensywnie czarny. W niewielkiej zachowanej części jamy odkryto dużą ilość ceramiki, kamienie ze śladami przepalenia oraz duże kawałki wypalanej na kolor czerwony gliny.

Jama 1 — przylegała bezpośrednio do paleniska. Po zdjęciu warstwy ornej bardzo słabo odcinała się od otaczającego ją piasku calcowego. Miała ona w poziomie kształt koła, o średnicy 1,90 m. W pionie miała ona kształt walca o lekko zaokrąglonych przy dnie brzegach. Sięgała ona do głębokości 1,30 m od powierzchni wystąpienia zarysu i 1,50 od powierzchni warstwy ornej. Wypełnisko składało się z próchnicy oraz warstewek węgla drzewnych i przepalanej gliny. Jama zawierała dużą ilość ceramiki (około 20 kg), która wystąpiła w środkowej partii jamy. W tej też partii znaleziono cztery ciężarki tkackie z gliny w kształcie zaokrąglonych ostrosłupów ściętych. Każdy z ciężarków miał inne wymiary i wagę.

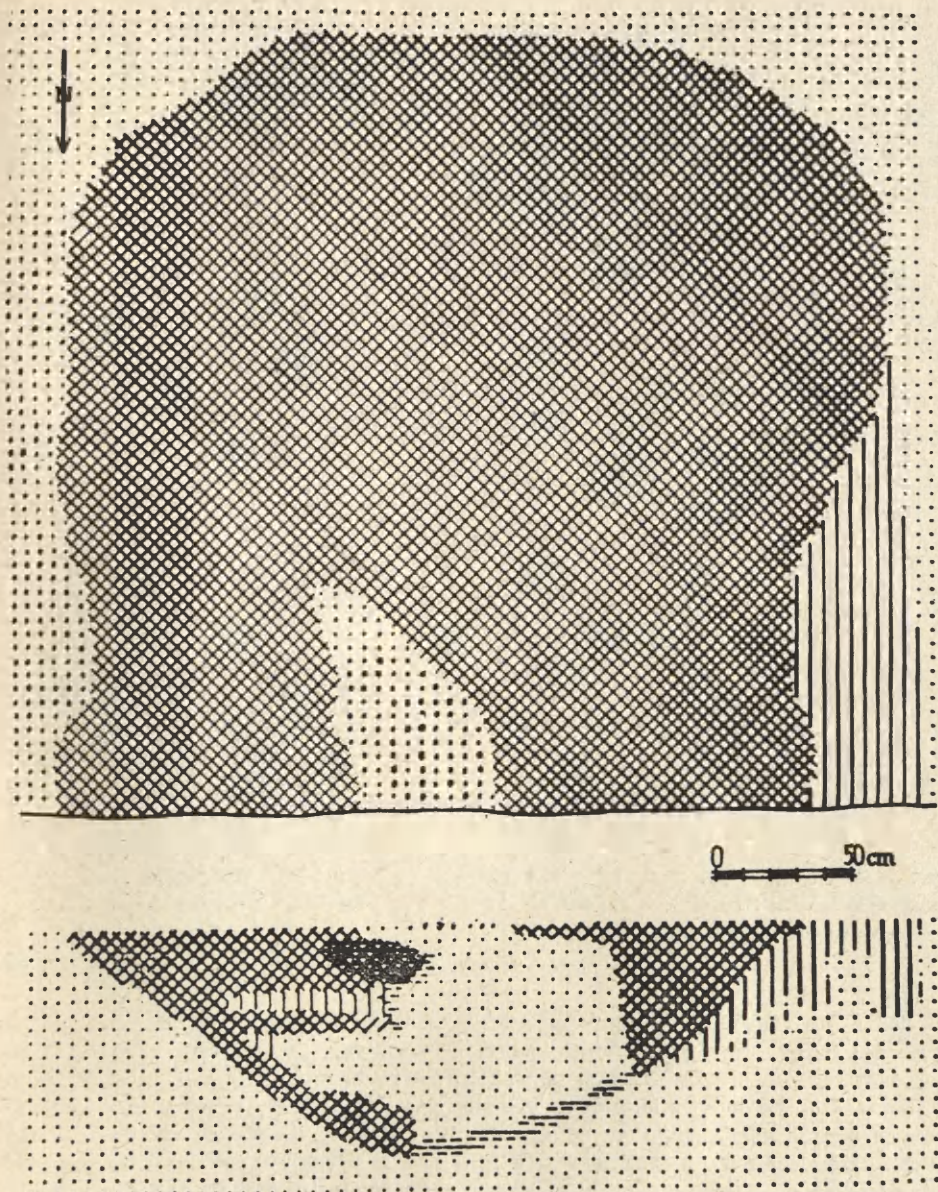
Ryc. 2. Jędrzychowice, pow. Zgorzelec. Jama nr 2

Rys. G. Domański

Ryc. 1. Jędrzychowice, pow. Zgorzelec. Jama nr 1. Legenda jak na ryc. 2

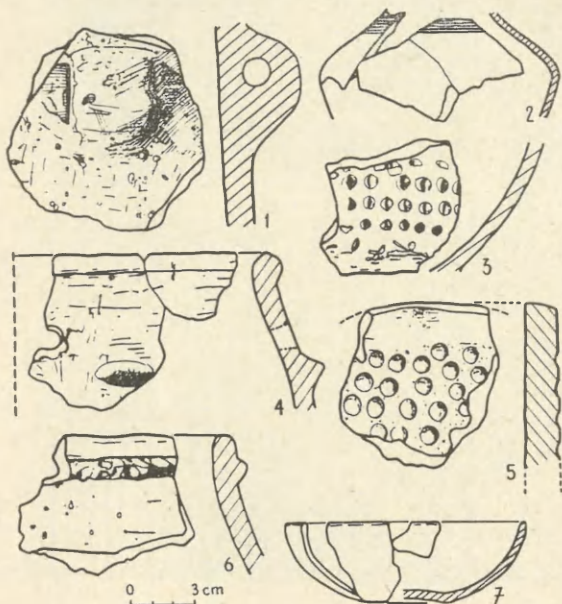
Rys. G. Domański

Ryc. 3. Jędrzychowice, pow. Zgorzelec. Jama nr 3. Legenda jak na ryc. 2

Rys. G. Domański

Jama 2 — znajdowała się na wschodniej ścianie piaskowni nr 2 i przylegała do drogi polnej. Słabo odcinający się od otaczającego piasku zarys wystąpił na głębokości 60 cm od powierzchni warstwy ornej. Zarys miał kształt półkola. Jama sięgała do głębokości 70 cm od powierzchni ukazania się zarysu. Wypełnisko jej stanowił piasek przemieszany z próchnicą, o kolorze jasnobrunatnym. W odległości 20 cm od dna jamy oraz przy dnie wystąpiły półokrągłe (w pionie) warstewki węgla drzewnych. Zawierała ona tylko kilka drobnych ułamków ceramiki.

Ryc. 4. Jędrzychowice, pow. Zgorzelec. Materiał ceramiczny: 2, 4 — z paleniska nr 1, pozostałe z jamy nr 1

Rys. I. Tołkin

Ryc. 5. Jędrzychowice, pow. Zgorzelec. Ciężarki tkackie z jamy nr 1

Fot. A. Szczodrak

Jama 3 — znajdowała się na zachodniej ścianie piaskowni nr 1, w odległości około 400 m od jamy nr 1, licząc wzdłuż terasy Nysy. Zarys jamy ukazał się na głębokości 1,40 m od powierzchni, pod około 40 cm warstwą kulturową. Zniszczona w znacznej części jama miała kształt zbliżony w poziomie do prostokąta o zaokrąglonych rogach. Zarys miał kolor intensywnie czarny, z niewielką tylko soczewką piasku przemieszanego z próchnicą w środku. Jama w części środkowej wypełniona była piaskiem z niewielką domieszką próchnicy, natomiast pozostałe partie zawierały piasek przemieszany z węglami drzewnymi. W kilku miejscach wystąpiła przepalona i sproszkowana glina. W części zachodniej jamy uchwycono ślad jednego słupa. W wypełnisku obiektu wystąpiło niewiele drobnych ułamków ceramiki. Materiał ceramiczny odkryty w wyżej opisanych obiektach mimo swojej dużej liczby zawiera stosunkowo niewiele fragmentów charakterystycznych. Analogiczną do odkrytej na naszym stanowisku czarkę znaleziono na cmentarzysku w Jesionnej, pow. Żary¹.

¹ W. Kropf, *Die Billendorfer Kultur auf Grund der Grabfunde*, Manus-Bibliotek, nr 62, Lipsk 1938, s. 48.

Tzw. placki (ryc. 4: 5), jak i małe płytkie miseczki występują bardzo często w kulturze łużyckiej także i w jej grupie białowickiej². Naczynia grubej roboty z wałkami pod wylewem (ryc. 4: 6) również występują w tej grupie, podobnie jak ciężarki tkackie, np. z Białowic, pow. Żary³. Na podstawie tego dość skromnego materiału można czas trwania osady odnieść do środkowej fazy trwania grupy białowickiej⁴.

*Zakład Archeologii Śląska
IHKM PAN we Wrocławiu*

GRZEGORZ DOMAŃSKI

EXCAVATIONS AT JĘDRZYCHOWICE, DISTR. ZGORZELEC, IN 1964

The excavations carried out at Jędrzychowice, distr. Zgorzelec, have revealed an extensive habitation site of the Białowice group of the Lusatian culture. Only four objects have been explored. The settlement belongs to the middle phase of the Białowice group.

² *Jw.*, s. 153.

³ *Jw.*, s. 139.

⁴ *Jw.*, s. 155.